

УДК 027.4 (477.87)+378.4:001.89+ 004.65

Ганна СМІРНОВА,
завідувачка відділу наукометрії
ДВНЗ «Ужгородський
національний університет»
Ужгород, Україна
ORCID: 0000-0002-5309-419X
e-mail: anna.smirnova@uzhnu.edu.ua

Крістіна ШПОНТАК,
завідувачка відділу
організаційно-інформаційного сервісу
ДВНЗ «Ужгородський
національний університет»
Ужгород, Україна
ORCID: 0009-0001-5496-381X
e-mail: kristina.shpontak@uzhnu.edu.ua

ОСНОВНІ НАУКОМЕТРИЧНІ ПОКАЗНИКИ У СФЕРІ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИЩОЇ ШКОЛИ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ РЕЗУЛЬТАТУ МОНІТОРИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ ДВНЗ «УЖНУ»)

Анотація. У статті розглянуто новітні виклики та завдання до бібліотек, що існують в умовах сучасного наукового процесу. Висвітлено діяльність Центру наукометрії та інформаційної підтримки освіти та досліджень Наукової бібліотеки ДВНЗ «Ужгородський національний університет» в напрямках популяризації університетської науки, створення умов щодо сприяння публікації результатів наукових досліджень вченими ДВНЗ «УжНУ» в зарубіжних журналах або у вітчизняних виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз, та допомоги науково-

педагогічним працівникам вищого навчального закладу з адаптації до реалій цифрового сьогодення.

Особливу увагу приділено індивідуальним ідентифікаторам авторів-науковців, різним наукометричним базам даних: Scopus, Web of Science, Google Scholar й ORCID та показникам, що розраховуються на їх основі. Постійний моніторинг Науковою бібліотекою баз даних та різних показників надає можливість відслідковувати динаміку розвитку університетської науки та визначати її найвпливовіших дослідників.

Займаючись наукометричними дослідженнями, бібліотека керується завданням підвищення авторитету вчених університету у світовому інформаційно-науковому просторі.

У висновках зауважено, що Центр наукометрії та інформаційної підтримки досліджень став важливим підрозділом, який виступає вагомим елементом діяльності ДВНЗ «Ужгородський національний університет» в умовах сьогодення і слугує механізмом поширення та відкритості наукометричних характеристик університету.

Метою статті є висвітлення діяльності Центру наукометрії та інформаційної підтримки досліджень Наукової бібліотеки ДВНЗ «Ужгородський національний університет» в напрямках популяризації університетської науки та допомоги науково-педагогічним працівникам вищого навчального закладу з адаптації до реалій цифрового сьогодення.

Актуальність дослідження. Особливої актуальності в академічному середовищі набуває проблема звітності за результатами наукових досліджень, які мають бути публічними і доступними [1, с. 26]. Актуальним завданням є створення умов щодо сприяння публікації результатів наукових досліджень вченими ДВНЗ «Ужгородський національний університет» в зарубіжних журналах або у вітчизняних виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз. Профілі мають бути завершені, в них повинні бути представлені усі значущі праці науковця. Дана тематика активно розглядається на наукових конференціях, семінарах, круглих столах, висвітлюється на сторінках фахових видань. З даної проблематики окремі аспекти були розглянуті в своїх напрацюваннях Т. Ярошенко, Т. Колесникова, М. Назаровець, М. Медведь та інші.

Ключові слова: наукометрія, наукометричні показники, h-індекс, показники наукової діяльності, наукова бібліотека.

Виклад основного матеріалу. Наукометрія (англ. Scientometrics) – галузь наукознавства, що займається дослідженнями кількісних та якісних характеристик джерел наукової інформації.

Наукометрія вже довгий час є невід’ємною частиною сучасного наукового процесу за кордоном й останні роки активно інтегрується до української науки. «Постійно зростає інтерес до наукометричних досліджень з боку владних структур, оскільки оптимізація механізмів розподілу коштів державного бюджету та прискорення переходу України до інноваційної моделі розвитку потребують упровадження в практику управлінської діяльності методів бібліометричного та наукометричного аналізу інформаційних потоків», – зауважує Л. Костенко, характеризуючи сучасний науковий процес [2, с. 8].

Згідно з наказом Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» (далі – ДВНЗ «УжНУ») № 420/01-04 від 31.05.2018 р. з метою підняття рейтингів як вчених, так і самого вишу в 2018 році до структури бібліотеки було введено новий відділ – Центр наукометрії та інформаційної підтримки досліджень (далі – Центр наукометрії). Його значення полягає у відстеженні наукової, наукометричної, бібліометричної й аналітичної діяльності науковців вишу та наданні інформаційної підтримки науковим дослідженням. Центр наукометрії забезпечує підтримку та популяризацію наукових досліджень вчених ДВНЗ «УжНУ». До діяльності Центру відноситься проведення досліджень у галузі наукової комунікації, відкритого доступу, наукометрії та бібліометрії, поширення інформації про наукові дослідження в ДВНЗ «УжНУ» та підвищення їх результативності шляхом створення відповідної інфраструктури та інноваційних застосунків цифрової комунікації.

Центр об'єднує в собі наступні відділи: наукометричного аналізу; організації бібліотечно-інформаційного сервісу та інформаційних технологій; комп'ютерного забезпечення. Сьогодні можна впевнено констатувати своєчасність створення та нагальність роботи Центру, який не лише акумулює наукометрику та бібліометрику, а виступає ініціатором проєктів наказів щодо організації доєднання науковців ДВНЗ «УжНУ» до ORCID та Researcher ID, долучається до виконання складних завдань вишу, доприкладу, наукометричної характеристики на підтвердження ДВНЗ «УжНУ» статусу національного» [3, с. 96–97].

Велике значення для наукометричних характеристик вчених відіграє відкритість їх напрацювань, що дозволяє безперешкодно цитувати науковий доробок вченого. Тому відповідно до політики ДВНЗ «УжНУ», з метою популяризації результатів наукових досліджень та згідно з Наказом ДВНЗ «УжНУ» №70/01-17 від 03.10.2014 «Про впровадження електронного репозитарію наукових публікацій ДВНЗ «УжНУ» книгозбірня долучилась до наповнення інституційного репозитарію університету, який формується виключно на базі відкритого програмного забезпечення Dspace, що дає можливість збирати, зберігати й поширювати в інтернет-просторі доробок науковців вишу.

Центр постійно займається:

- наповненням та редагуванням публікацій науковців ДВНЗ «УжНУ» в Електронному репозитарії;
- реєстрацією нових користувачів в Електронному репозитарії та надання доступу до завантаження колекцій;
- проведенням ряду індивідуальних консультацій з науковцями та співробітниками вишу;
- наповненням репозитарію новими зібраннями, як от: Ювілейні видання університету; Електронний фотоархів Наукової бібліотеки УжНУ; матеріали конференцій, що проводились у ДВНЗ «УжНУ» та за його межами; «Наукові

записки Ужгородського державного університету (1947-1963 рр.)»; «Педагогічні інновації у фаховій освіті» та ін.

- поповненням зібрання Наукових вісників УжНУ.

У 2024 р. Науковою бібліотекою ДВНЗ «УжНУ» завантажено 33 452 публікації до репозитарію (станом на 10.10.2024 р.)

Одним із шляхів підвищення ефективності наукової комунікації ДВНЗ «УжНУ» є створення повних архівів наукових журналів, які продукує університет, що містять метадані для індексації світовими наукометричними системами. Наразі співробітники Наукової бібліотеки ДВНЗ «УжНУ» працюють над створенням окремих архівів, які сприяють індексації наукових вісників Ужгородського національного університету до наукометричних систем. При наповненні архівів існують проблеми: не всі випуски вісників були збережені редакціями не тільки в електронному вигляді, але й у паперовому вигляді, а декотрі навіть не надійшли до фондів Наукової бібліотеки. Тому працівники бібліотеки розпочали кропітку роботу з оцифрування видань і створення архівів вісників Ужгородського національного університету. При розміщенні колекцій вісників у репозитарії університету та на сайті Наукової бібліотеки застосовують два механізми завантажень:

- повнотекстовий електронний варіант вісника у форматі PDF файлів;
- окремі статті вісника у форматі PDF файлів (рис. 1, рис. 2).

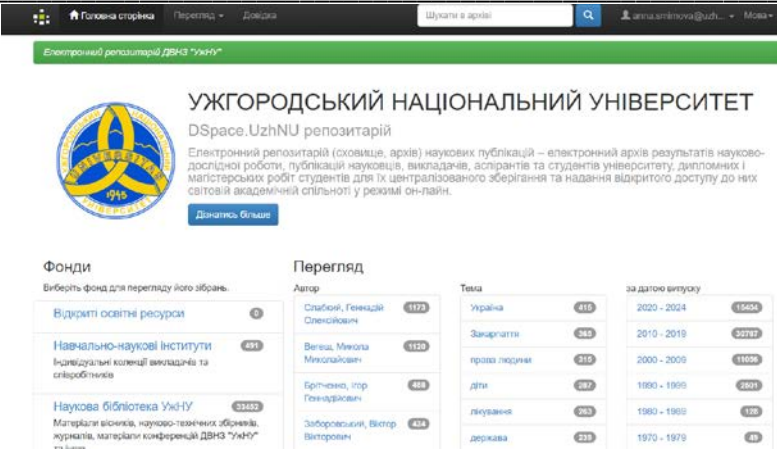

Рис. 1.

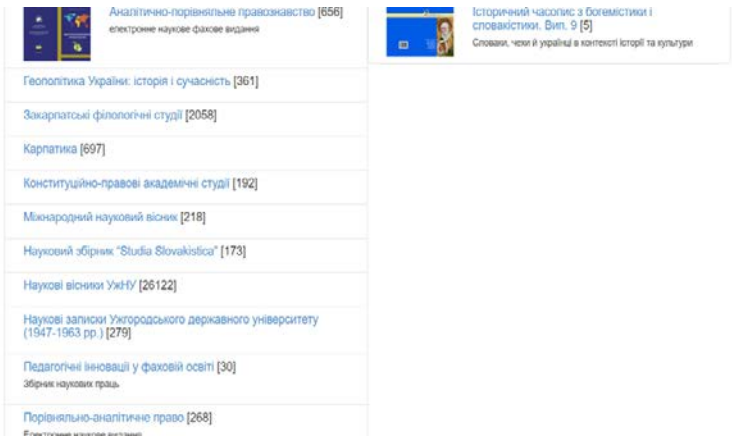

Рис. 2.

Обов'язково необхідно наводити при розміщенні в репозитарії приклад цитування роботи (citation) та індекс DOI, якщо він існує. При наявності прикладу цитування роботи, значно підвищується ймовірність коректного посилання іншими авторами. У результаті значно зростає цитованість автора у наукометричних системах та його h-індекс.

Звернемо свою увагу на декотрі наукометричні аспекти. Одним із основних напрямів у сфері освітньої та наукової діяльності у вищій школі України є визначення узагальненої оцінки якості та результатів наукових досліджень окремого вченого, кафедри, факультету, університету і вищих навчальних закладів України в цілому. «Світ стрімко змінюється, ростуть й вимоги щодо представлення науки, саме тому їй в допомогу прийшла наукометрія, яка досліджує активність науковців та цитованість їх праць. Сьогодні, наукова діяльність практично кожного ВНЗ характеризується наукометричними показниками, які виступають його основним рейтинговим аргументом. Бібліотека сміливо запропонувала допомогу своєму вузу, адже такі дослідження вже давно стали її звичною формою роботи. Ім'я ДВНЗ «УжНУ» було вписано до впливових світових наукометричних баз (наприклад, Scopus, Web of Science та Google Scholar), які сприяють підвищенню авторитетності імен вчених у світовому науковому просторі. Найбільшою перевагою статусу вченого є відкрита аналітика зацікавленості та використання його наукового дослідження» [4, с. 9]. Показники перерахованих наукометричних баз даних усе активніше використовуються для визначення та оцінювання ефективності діяльності як окремого науковця, так і організації.

З липня 2023 року, за вказаними зовнішніми IP-адресами установи, науковці ДВНЗ «УжНУ» мають вільний доступ до інформаційних ресурсів Elsevier з платформи Scopus та Clarivate з платформи Web of Science. Research4Life спільно з партнерами надають безоплатний доступ для дослідників до 19 ресурсів. Пропонуються сайти, інструменти та навчальні ресурси від видавництв Elsevier, Springer Nature, Taylor & Francis тощо, що передбачає доступ до понад 148 тис. електронних книг, понад 40 тис. наукових журналів і десятків баз даних.

З початку діяльності Центру наукометрії дирекцією бібліотеки було ініційовано ряд наказів, які мають на меті підвищення рейтингу університету у світових базах даних, який базується на уніфікації науковців, відстеження їх публікаційної активності, кількості цитувань, h-індексу:

- Наказ № 168/01-04 від 15.01.2019 р. «Про коректне визначення рейтингу науково-педагогічних і наукових працівників у світових наукометричних базах даних». У зв'язку з наказом усім науково-педагогічним і науковим працівникам університету необхідно зареєструватись в єдиному уніфікованому загальносвітовому ідентифікаторі вченого ORCID».

- Наказ № 212/01-04 від 19.03.2019 р. «Щодо індексування науково-педагогічних та наукових працівників за допомогою унікального ідентифікатора ResearcherID як авторського профілю на платформі Web of Science».

- Наказ № 227/01-04 від 05.07.2023 р. «Про обов'язкову реєстрацію та усунення недоліків у пошуковій бібліометричній системі «Google Scholar».

Щодня свій науковий доробок публікують у різних наукових виданнях десятки науковців з однаковими прізвищами в різних країнах. Через це при підрахунку цитувань праць вчених міжнародними наукометричними базами виникає чимало помилок (2-3 окремі профілі одного науковця у наукометричних базах, прикріплення статті до профіля іншого автора тощо). Прізвища, імена, приналежність науковців до вишу протягом наукової діяльності можуть зазнавати деяких змін при публікації статті. Тому спостерігається тенденція намагань точної ідентифікації автора. У міжнародних журналах наші автори публікуються під різними варіантами транслітерації свого прізвища (наприклад: Височанський Юліан Миронович – Vysochanskii, Yulian M. • Vysochanskii, Yulian • Visochanskii, Yu M. • Vysochanskip, Yu M. •

Vysochanski, Yu M. • Vysochansky, Y. M. • Vysochanskii, I. V. • Vysochanskii, Yulian M. • Vysochanskii, Ju M. • Vysochanskii, Yu • Vysochanskii, Yu M. • Vysochanskií, Yu M. • Vysochanskh, Y. M. • Vysochansku, Yu M. • Vysochanskii, Y. • Vysochansky, Yu M. • Vysochanskii, Yu M. • Vysochanskii, Y. M. • Vysochanskii, Ju.).

Вирішенням проблеми є використання унікального ідентифікатора (ID) авторів-науковців (англ. *unique author identifier*).

ID науковця дозволяє:

- легко встановити авторство конкретного документу;
- відслідкувати цитованість робіт окремих дослідників;
- аналізувати процес оцінки продуктивності та впливовості конкретного автора;
- спрощує перегляд та зберігання даних в одному місці;
- покращує видимість публікацій автора у глобальній мережі.

Приклади деяких унікальних ідентифікаторів науковців:

Scopus Author ID. Для авторів, які опублікували більше однієї статті, у Scopus створюються індивідуальні облікові записи – профілі авторів з унікальними ідентифікаторами авторів (Author ID). Ці профілі надають таку інформацію, як варіанти імені автора, перелік місць його роботи, кількість публікацій, роки публікаційної активності, галузі досліджень, посилання на основних співавторів, загальну кількість цитувань на публікації автора, загальну кількість джерел, на які посилається автор, індекс Гірша автора тощо.

База даних надає користувачам можливості використання унікальних ідентифікаторів авторів для формування пошукових запитів та налаштування сповіщень (наприклад, на електронну пошту) щодо змін у профілях авторів. Можливості пошуку авторів та обмеженого перегляду їхніх профілів

доступні без наявності передплати на базу даних Scopus засобами Scopus Author Preview (рис. 3).

Рис. 3

Web of Science ResearcherID – це унікальний ідентифікатор, який зв'язує автора з його публікаціями в екосистемі Web of Science і надає глобальній дослідницькій спільноті показник інформації про авторів. Продукти Web of Science Group (Web of Science, InCites, EndNote) використовують Web of Science ResearcherID, щоб зіставляти інформацію про дослідників у різних продуктах та усунути неоднозначність.

Наявність Web of Science ResearcherID допомагає:

- вирішувати проблеми авторської особистості;

- забезпечити правильне присвоєння авторства публікацій в Web of Science;
- легко підтримувати свій ORCID в актуальному стані, пов'язавши його зі своїм Web of Science ResearcherID;
- повністю інтегрувати ResearcherID у колекції Web of Science (рис. 4).

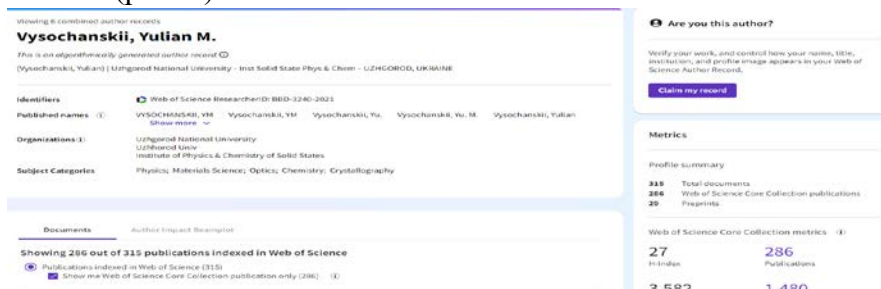

Рис. 4

ORCID (Open Researcher and Contributor ID) – відкритий, некомерційний проєкт для створення та підтримки реєстру унікальних ідентифікаторів дослідників, прозорого та повного способу представлення результатів науково-дослідної діяльності. Обліковий запис ORCID включає в себе інформацію про дослідника: прізвище, ім'я, електронну адресу, місце роботи та розширену інформацію про дослідницьку діяльність. Мета ORCID полягає в тому, щоб усі, хто є частиною науково-публікаційного процесу, були ідентифіковані та пов'язані зі своїми дослідженнями, не дивлячись на дисципліни, час і кордони. ORCID є частиною глобальної цифрової інфраструктури, яка допомагає науковцям обмінюватися необхідною інформацією. Для індивідуальних осіб доступ до реєстру надається безкоштовно. Вони можуть отримати ORCID ID, керувати записом результатів своєї діяльності і шукати в реєстрі інших науковців. На підставі цього реєстраційного номера науковці забезпечують собі можливість:

- коректної цитованості своїх статей (статті не «втрачаються» пошуковими системами);
- подачі своїх статей в престижні міжнародні наукові видання;
- формування особистого рейтингу в Українському індексі наукового цитування (проект «Наукової періодики України»);
- участі в рейтингах міжнародного рівня;
- подачі заявок на гранти;
- модерування індивідуальних профілів користувачів;
- зосередження в одному місці всієї ключової інформації про науковця, сферу його дослідницьких інтересів та публікаційну активність;
- налаштування у своєму обліковому записі підтримки інших систем ідентифікації.

Зручною особливістю ORCID як сервісу є можливість здійснювати експорт та імпорт наукометричного контенту з інших аналогічних профілів (ResearcherID, ScopusID чи Google Scholar) та поєднання облікового запису з базами даних та з авторськими колекціями електронного архіву Dspace ДВНЗ «УжНУ» (рис. 5).

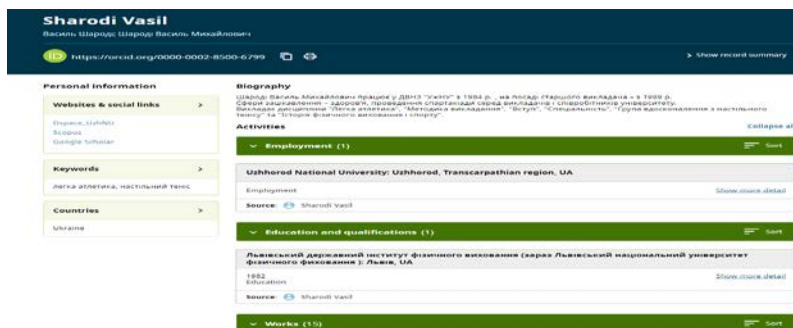

Рис. 5.

У березні 2023 року Ужгородським національним університетом підписано заяву та Ліцензійну угоду на приєднання до Національного консорціуму ORCID-Україна.

Індекс Гірша та імпаکت-фактор відносяться до одних з основних наукометричних показників. Надалі їх буде розглянуто детальніше.

Індекс Гірша (h-індекс) – це наукометричний показник, який є кількісною характеристикою продуктивності вченого, групи вчених, університету або країни в цілому. Індекс розраховується на основі сортування цитувань робіт даного дослідника. Вчений має індекс h, якщо h з його наукових праць цитуються як мінімум h раз кожна, в той час як решта праць цитуються не більше, ніж h раз кожна. Простота розрахунків зробила індекс Гірша популярним наукометричним показником. Цей показник, розрахований в різних базах, буде відрізнятися.

«Індекс Гірша прийнято розглядати як один основних наукометричних показників для порівняння науковців між собою. Він має ряд позитивних рис, але, як і інші наукометричні показники, має також і суттєві недоліки. Існує ряд його модифікацій, а також пропозицій щодо альтернативних показників», – зазначають деякі дослідники [5, с. 39].

У наукометричній базі Scopus h-індекс автоматично обраховується для кожного сучасного науковця у світі (за виключенням тих, що не публікуються у рейтингових журналах). Ці дані доступні через безкоштовний пошук авторів.

У науковій бібліометричній пошуковій системі Google Scholar кожен науковець може створити власний обліковий запис, додати до нього свої публікації, що наявні у базі, після чого сервіс автоматично, миттєво, обрахує h-індекс науковця. Google Scholar є універсальною й вільнодоступною платформою для створення бібліометричних профілів, яка не

має рівних за видовим, галузевим, географічним і мовним охопленням публікацій. Відкриті профілі науковців з їх h-індексами у Google Scholar можна знайти, користуючись сервісом пошуку (рис. 6).

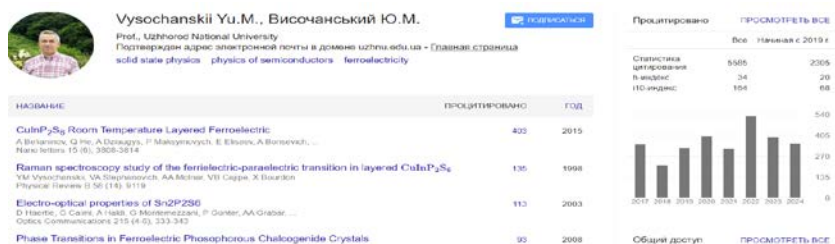

Рис. 6.

Коефіцієнт впливовості, або імпакт-фактор (англ. impact-factor) – коефіцієнт співвідношення цитування наукових журналів, що виступає формальним чисельним показником важливості та авторитетності наукового журналу, який вказує на те, скільки разів у середньому цитується кожна опублікована в журналі стаття протягом 2-3 наступних після виходу років. Розроблений у 1975 році для бази даних «Journal Citation Reports», імпакт-фактор є зареєстрованою торговельною маркою компанії «Інститут наукової інформації», яка в свою чергу є власністю компанії «Clarivate Analytics». Імпакт-фактор розраховується тільки для журналів, наявних у двох базах даних Web of Science – Science Citation Index Social та Sciences Citation Index.

«Аналіз світового досвіду формування і функціонування загальновідомих міжнародних наукометричних платформ Web of Science (WoS), Index Copernicus, SciVerse Scopus у контексті їх використання для оцінки наукової діяльності суб'єктів і об'єктів системи наукових комунікацій (як уже було сказано) підтверджує існування різних способів одержання кількісних даних через цитованість наукового видання, визначення

Імпакт-фактору наукових журналів та застосування власних методик розрахунку оцінки визнання видань у відповідних тематико-типологічних напрямках наукової діяльності»[6, с. 80]. Тому розглянемо ріст імпаکت-фактору журналу у базі Scopus (на прикладі «Наукового вісника Ужгородського національного університету. Серія: Фізика») (рис. 7, рис. 8).

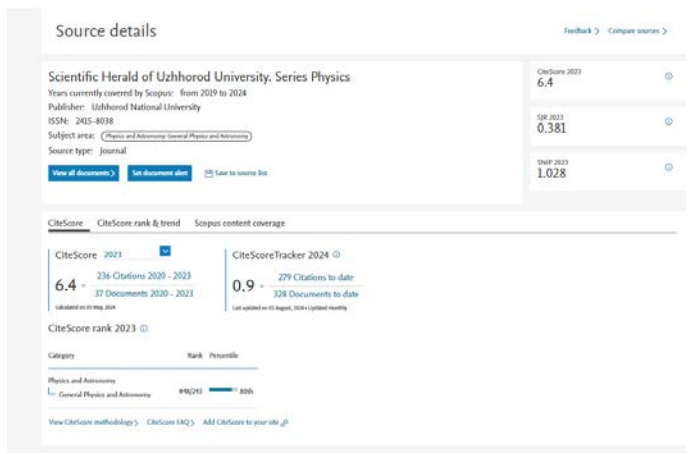

Рис. 7.

Рейтинг CiteScore 2023 В категории: General Physics and Astronomy

#48	Scientific Herald of Uzhhorod University. Series Physics	6.4	80-й процентиль
243			
Рейтинг	Название источника	CiteScore 2023	Процентиль
#1	Reviews of Modern Physics	76.2	99-й процентиль
#2	Physics Reports	56.1	99-й процентиль
#3	Nature Reviews Physics	47.8	98-й процентиль
#4	Reports on Progress in Physics	31.9	98-й процентиль
#5	Nature Physics	30.4	98-й процентиль

Рис. 8.

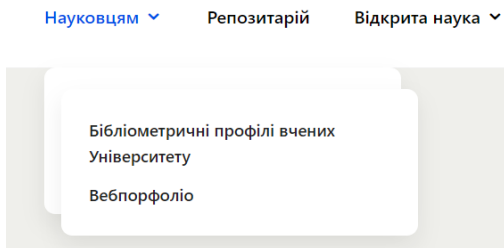
Наукова бібліотека ДВНЗ «УжНУ» активно працює над створенням і впровадженням власних інформаційно-аналітичних систем. На особливу увагу заслуговують створені бібліотекою університетські електронні бази:

- «Бібліометричні профілі науковців Університету», що дозволяє бачити присутність кожного вченого університету в наукометричних базах, відкриває доступ до інформації про конкретну статтю (а у випадку відкритого доступу до журналу, сам текст статті);
- «Бібліометрика науки ДВНЗ УжНУ», в якій представлені рейтинги науковців за факультетами та кафедрами вишу.

Даний моніторинг надає можливість відслідковувати динаміку розвитку університетської науки та її найвпливовіших дослідників. Займаючись наукометричними дослідженнями бібліотека керується основним завданням, а саме підвищенням видимості авторитету вчених університету у світовому інформаційно-науковому просторі, чим створює і свою власну бібліотечну репутацію» [4, с. 10].

В результаті аналітичної діяльності з моніторингу та аналізу публікаційної активності науковців та співробітників ДВНЗ «УжНУ» на основі наукометричних баз Scopus, Web of Science, Google Академія, ORCID та Dspace було підготовлено загальну таблицю бібліометричних профілів науковців та співробітників ДВНЗ «УжНУ» (інформація розміщена на сайті Наукової бібліотеки ДВНЗ «УжНУ») (рис. 9, рис. 10) .

Рис. 9.

Біологічний факультет						
Кафедра ботаніки						
Прізвище, ім'я	ORCID	Google Scholar	Scopus	Web of Science, ResearcherID	DSpace	Па
Бесеганич Інна Веніаминівна	[link]		[link]		[link]	
Гасинець Ярослава Степанівна	[link]	[link]	[link]	[link]	[link]	

Рис. 10.

Також Наукова бібліотека ДВНЗ «УжНУ» постійно проводить аналітичні дослідження публікаційної активності науковців та співробітників університету:

- Перелік науковців ДВНЗ «УжНУ», які мають нові наукові публікації у Scopus (щомісяця інформація розміщується на сайті ДВНЗ «УжНУ»);
- Перелік науковців ДВНЗ «УжНУ», які мають нові наукові публікації у Web of Science (щомісяця інформація розміщується на сайті ДВНЗ «УжНУ»);
- Рейтинг цитування публікацій науковців ДВНЗ «УжНУ», проіндексованих в Scopus (розміщується на сайті ДВНЗ «УжНУ» на початку року);
- Рейтинг цитування публікацій науковців ДВНЗ «УжНУ», проіндексованих в Web of Science (розміщується на сайті ДВНЗ «УжНУ» на початку року);
- Загальний перелік профілів науковців ДВНЗ «УжНУ» в базі Scopus (розміщується на сайті ДВНЗ «УжНУ» на початку року);
- Загальний перелік профілів науковців ДВНЗ «УжНУ» в базі Web of Science (розміщується на сайті ДВНЗ «УжНУ» на початку року).

Вищезгадані рейтинги – допоміжний матеріал для ректорату університету при здійсненні аналізу діяльності щодо

виконання вишем критеріїв підтвердження статусу національного та при формуванні критеріїв щодо забезпечення конкурсного відбору виконавців державного замовлення на підготовку фахівців (магістрів) МОН №1 9294-23 від 27.06.2023. Керуючись Законом України «Про вищу освіту» та на підставі рішення Вченої Ради ДВНЗ «УжНУ», Центр наукометрії формує довідки про проходження конкурсного відбору при заміщенні вакантних посад науково-педагогічних працівників, на підставі яких укладається трудовий договір з ДВНЗ «УжНУ».

Центр наукометрії співпрацює з вітчизняним сервісом «Бібліометрика української науки», який містить узагальнені результати з наукометричних баз даних, «надає суспільству цілісне уявлення про вітчизняне дослідницьке середовище, про його галузеву, відомчу та регіональну структуру. «Бібліометрика української науки» – унікальний проект, який розвивається за безпосередньої участі наукової спільноти» [7, с. 6] (рис. 11).

Рис. 11.

За рейтингом ДВНЗ «УЖНУ» посідає 31 місце серед вишів України (станом на 22.07.2024) (рис. 12).

Рис. 13.

Серед 10-ти рейтингових установ України за кількістю бібліометричних профілів вчених за даними Google Scholar ДВНЗ «УЖНУ» займає 2-ге місце (станом на 22.07.2024) (рис. 14).

Рис. 14.

Серед 10-ти рейтингових установ України за кількістю бібліометричних профілів вчених за даними Scopus ДВНЗ «УжНУ» займає 4-те місце (станом на 22.07.2024) (рис. 15).

Рис. 15.

ДВНЗ «УжНУ» входить до 50 кращих вишів України в рейтингу Ukrainian National H-index Ranking. National H-index Ranking – це незалежний міжнародний рейтинг, направлений на оцінку наукової продуктивності вчених, дослідницьких груп та організацій на основі консолідованого значення індексу Гірша. Ukrainian National H-index Ranking враховує сумарне значення індексу Гірша наукових установ України із залученням відомостей наукометричних баз даних Scopus, Web of Science та Google Scholar (рис. 16).

Ужгородський національний університет

Позиція	National H-index	H-index (Scopus)	H-index (WoS)	H-index (Google Scholar)
47 (-8)	48 (-5) (II квартал 2024)	50 (+1) (II квартал 2024)	48 (0) (II квартал 2024)	91 (-20) (II квартал 2024)
50 (-4)	51 (+6) (IV квартал 2023)	49 (+2) (IV квартал 2023)	48 (+1) (IV квартал 2023)	111 (+26) (IV квартал 2023)
43	46 (II квартал 2023)	47 (II квартал 2023)	47 (II квартал 2023)	85 (II квартал 2023)

Рис. 17.

Центр забезпечує організацію навчання та консультування з практичних питань використання наукометрії в управлінні науковими дослідженнями. Проводяться індивідуальні консультації з науковцями та співробітниками університету з наступних питань:

- забезпечення належної ідентифікації наукових і науково-педагогічних працівників ДВНЗ «УжНУ» в міжнародному науковому просторі (реєстрація/актуалізація авторських профілів в реєстрах ResearcherID і ORCID та на вебплатформах Google Scholar і Academia.edu, актуалізація та зведення профілів у Scopus і Web of Science);
- користування освітніми й науковими вебресурсами та сервісами: повнотекстовими та реферативними базами даних, інформаційно-пошуковими системами, наукометричними інструментами та референс-менеджерами;
- вибору видання для публікації результатів досліджень;
- оформлення публікацій відповідно до вимог конкретних вітчизняних та міжнародних видань: дотримання структури

наукової статті й стилю посилань, визначення ключових слів, допомога в транслітерації прізвища автора;

- визначення наукометричних показників авторів (індексу цитувань та індексу Гірша) за даними наукометричних платформ Scopus, Web of Science, Google Scholar.

Також Наукова бібліотека ДВНЗ «УжНУ» представлена і в соціальній мережі «Фейсбук»:

- Наукова бібліотека Ужгородського національного університету

<https://www.facebook.com/library.uzhnu>

- Центр наукометрії Наукової бібліотеки "УжНУ"

<https://www.facebook.com/supcenter.uzhnu>

- Відділ популяризації фонду Наукової бібліотеки ДВНЗ "УжНУ"

<https://www.facebook.com/depabonement.uzhnu>

- Електронний фотоархів Наукової бібліотеки УжНУ

<https://www.facebook.com/profile.php?id=100087963859186>

На сторінці Центру наукометрії представлена інформація про роботу наукометричного відділу: навчання, вебінари, відео-уроки, презентації, звіти тощо. Наприклад, протягом 2024 року працівниками бібліотеки переглянуто кейс вебінарів від компаній Clarivate Analytics і Elsevier й інформацію розміщено на сторінці «Фейсбук».

Висновки. Наукова бібліотека ДВНЗ «УжНУ» прагне бути активним учасником популяризації наукових досліджень вчених свого вишу. Поряд з основною місією, яка полягає в підтримці освітнього та наукового процесу, бібліотека сприяє підвищенню рейтингу та статусу науковців університету серед світової спільноти. Центр наукометрії та інформаційної підтримки досліджень – важливий підрозділ, що виступає вагомим елементом діяльності ДВНЗ «УжНУ» в умовах сьогодення і слугує механізмом поширення і відкритості наукометричних характеристик університету.

Список бібліографічних посилань

1. Симоненко Т. Наукова декларація – вимога часу. *Вісник Книжкової палати*. 2017. № 1. С. 26–28.

URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2017_1_10

2. Костенко Л., Жабін О., Кузнецов О., Кухарчук Є., Симоненко Т. Бібліометрика української науки: інформаційно-аналітична система. *Бібліотечний вісник*. 2014. № 4. С. 8–12.

URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2014_4_4

3. Медведь М. М. Політика інноваційних впроваджень у роботу Наукової бібліотеки Ужгородського університету. *Використання інструментів веб-технологій як основа розширення бібліотечних онлайн-послуг у формуванні сучасного іміджу бібліотеки* : матеріали наук.-практ. інтернет-конф. (Ужгород, 18–25 черв. 2019 р.) / редкол. : М. М. Медведь, В. В. Воробець, Л. О. Мельник та ін. ; ДВНЗ «Ужгор. нац. ун-т», Наук. б-ка. Ужгород : Вид-во Олександри Гаркуші, 2019. С. 91–99.

URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/24036>

4. Медведь М. М. Роль бібліотеки в інформетричних дослідженнях: на прикладі роботи наукової бібліотеки Ужгородського університету. *Тенденції розвитку медичних бібліотек України і виклики сучасного інформаційного суспільства* : матеріали XX ювілейної міжнар. наук.-практ. конф. (19–20 трав. 2021 р., м. Ужгород) / редкол. : Т. А. Остапенко, Н. М. Бортнік, О. М. Кірішева, С. М. Науменко ; Нац. наук. мед. б-ка України, Наук. б-ка Ужгор. нац. ун-ту. Київ, 2021. С. 9–10.

URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/35471>

5. Гнатієнко Г., Олецький О. Порівняння методик ранжування науковців на основі індексів Гірша та PageRank: суперечливі ситуації. *Сучасні інформаційні технології*. 2021. № 1 (1). С. 39–44.

URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/items/12b76e0e-8550-41fe-bbc5-cf0c1f0a457e> (дата звернення: 26.09.2024).

6. Бистрова Ю. В., Зарвирог І. П. Імпакт-фактор як наукометричний індикатор значимості наукового журналу. *Право та інноваційне суспільство* : електрон. наук. вид. 2017. № 1. С. 78–86.

URL: http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2017/06/Bystrova_Zarvyroh8.pdf (дата звернення: 26.09.2024).

7. Костенко Л., Симоненко Т., Жабін О. Цифрова гуманітаристика в бібліотеці: від е-каталогу до наукометрії. *Бібліотечний вісник*. 2018. № 4. С. 3–9.

URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2018_4_3

References

1. Symonenko, T. (2017). Naukova deklaracija – vymoha času [A scientific declaration is the need of the hour]. *Visnyk Knyzhkovoї Palaty*, № 1, 26–28 [in Ukrainian].

2. Kostenko, L., Žabin, O., Kuznecov, O., Kuxarčuk, Je., Symonenko, T. (2014). Bibliometryka ukrajins'koji nauky: informacijno-analityčna systema [Bibliometryka ukrains'koji nauky: information-analytic system]. *Bibliotečnyj visnyk*, 4, 8–12 [in Ukrainian].

3. Medved', M. M. (2019). Polityka innovacijnyx vprovadžen' u robotu Naukovoji biblioteki Užhorods'koho universytetu [Policy of innovative implementations in the work of the Scientific Library of Uzhhorod University]. *Tendenciji rozvytku medyčnyx bibliotek Ukraïny i vyklyky sučasnoho informacijnoho suspil'stva* : materialy XX-jı juvilej. mižnar. nauk.-prakt. konf. (19–20 trav. 2021 r., m. Užhorod) / redkol. : T. A. Ostapenko, N. M. Bortnik, O. M. Kiriševa, S. M. Naumenko ; Nac. nauk. med. b-ka Ukraïny, Nauk. b-ka Užhor. nac. un-tu (pp. 9–10). Kyjiv [in Ukrainian].

4. Medved', M. M. (2021). Rol' biblioteki v informetryčnyx doslidžennjax: na prykladi roboty naukovoji biblioteki Užhorods'koho universytetu [The role of the library in informatics research: on the example of the work of the scientific library of Uzhhorod University]. *Tendenciji rozvytku medyčnyx bibliotek*

Ukrainy i vyklyky sučasnoho informacijnoho suspil'stva : materialy XX juvilej mižnar. nauk.-prakt. konf. (19–20 trav. 2021 r., m. Užhorod) / redkol. : T. A. Ostapenko, N. M. Bortnik, O. M. Kiriševa, S. M. Naumenko ; Nac. nauk. med. b-ka Ukrainy, Nauk. b-ka Užhor. nac. un-tu (pp. 9-10). Kyjiv [in Ukrainian].

5. Hnatijenko, H., Olec'kyj, O. (2021). Porivnjannja metodyk ranžuvannja naukovciv na osnovi indeksiv Hirša ta PageRank: superečlyvi sytuaciji [Comparison of the methods of ranking scientists based on the Hirsch index and PageRank: controversial situations]. *Sučasni informacijni texnologiji*, 1(1), 39-44 [in Ukrainian].

6. Bystrova, Ju. V., Zarvyroh, I. P. (2017). Impakt-faktor jak naukometryčnyj indyktor značymosti naukovoho žurnalu [Impact factor as a scientometric indicator of the significance of a scientific journal]. *Pravo ta innovacijne suspil'stvo*, 1, 78-86 [in Ukrainian].

7. Kostenko, L., Symonenko, T., Žabin, O. (2018). Cyfrova humanitarystyka v biblioteci: vid e-katalogu do naukometriji [Digital humanities in the library: from e-catalogue to scientometrics]. *Bibliotečnyj visnyk*, 4, 3-9 [in Ukrainian].

Hanna Smipnova,

Head of the Scientometrics Department

Scientific library

SHEI "Uzhhorod National University"

ORCID: 0000-0002-5309-419X

e-mail: anna.smirnova@uzhnu.edu.ua

Kristina Shpontak,

Head of the Department

of Organizational and Information Services

Scientific library

SHEI "Uzhhorod National University"

ORCID: 0009-0001-5496-381X

e-mail: kristina.shpontak@uzhnu.edu.ua

PRINCIPAL SCIENTOMETRIC INDICATORS IN THE DOMAIN OF SCIENTIFIC ACTIVITY OF UKRAINE'S HIGHER EDUCATION (ON THE EXAMPLE OF THE RESULTS OF MONITORING ACTIVITY OF THE SCIENTIFIC LIBRARY OF THE SHEI "UZHGOROD NATIONAL UNIVERSITY")

Abstract. The article reviews the challenges and tasks faced by libraries in the modern scientific landscape. The following activities of the Center of Scientometrics and Information Support for Education and Research of the Scientific Library of the SHEI "Uzhgorod National University" are elucidated: the popularization of university science, creation of conditions that facilitate the publishing of scientific research by scientists of the SHEI "UzhNU" either in foreign journals or domestic periodicals that are indexed in international scientometric databases, and assistance to scientific and pedagogical employees of the institution in adapting to the realities of the digital present.

Special attention is paid to individual identifiers of authors-scientists, various scientometric databases (Scopus, Web of Science, Google Scholar and ORCID) and indicators calculated on their basis. The Scientific Library's constant monitoring of databases and various indicators provides an opportunity to track the development dynamics of university science and identify its most influential researchers. Engaging in scientometric research, the library is guided by the task of increasing the authority of university scientists in the global scientific community.

The conclusions note that the Center of Scientometrics and Information Support for Education and Research has become an important unit that takes the significant part in activities of the SHEI "Uzhgorod National University" in today's conditions, serves as a mechanism for the dissemination of the scientometric indicators of the university, and provides ease of access to the latter.

The purpose of the article is to elucidate the activities of the Center of Scientometrics and Information Support for Education and Research of the Scientific Library of the SHEI "Uzhgorod National University" in the popularization of university science and assistance to scientific and pedagogical employees of the institution in adapting to the realities of the digital present.

Relevance. The problem of reporting on the results of scientific research, which should be public and accessible, is of particular relevance in the academic environment [1, p. 26]. The current challenge is to create conditions for facilitating the publishing of scientific research by scientists of the SHEI "Uzhhorod National University" either in foreign journals or in domestic periodicals that are indexed in the international scientometric databases. Profiles ought to be completed and to present all significant works of the scientist. This matter is actively considered at scientific conferences, seminars, round tables, and is covered on the pages of professional publications. Some aspects of this issue were addressed in the works of T. Yaroshenko, T. Kolesnikova, M. Nazarovets, M. Medved and others.

Keywords: *scientometrics, scientometric indicators, h-index, indicators of scientific activity, scientific library.*

Цитування:

Смірнова Г., Шпонтак К. Основні наукометричні показники у сфері наукової діяльності вищої школи України (на прикладі результату моніторингової діяльності Наукової бібліотеки ДВНЗ «УжНУ»). *Інформаційна політика пам'яті – виживання, збереження та розвиток українських бібліотек у період сьогодення* : матеріали V Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (Ужгород, 16 жовт. 2024 р.) / редкол. : М. М. Медведь (відп. ред.) та ін. ; ДВНЗ «Ужгор. нац. ун-т», Наук. б-ка. Ужгород, 2024. С. 186–212.

Smirnova H., Shpontak K. Principal scientometric indicators in the domain of scientific activity of Ukraine's higher education (on the example of the results of monitoring activity of the Scientific Library of the SHEI "Uzhhorod National University"). *Information policy of memory – survival, preservation and development of Ukrainian libraries in the present period* : materials of the 5th scientific and research Internet conference (Uzhhorod, Oct. 16, 2024). Vidp. red. M. Medved (pp. 186–212). Uzhhorod [in Ukrainian].